

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

Bostadsanpassningsbidrag och hjälpmedel

Vänersborgs kommun

Mars 2009

Malin Thysell

Maria Jäger

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning.....	1
1 Inledning	2
1.1 Syfte.....	2
1.2 Metod.....	2
2 Hjälpmedelsverksamheten	2
2.1 Riktlinjer och gränsdragning	2
2.2 Organisation och omfattning	3
2.3 Upphandling	3
2.4 Rutiner för ärendehantering och återlämnande av hjälpmedel.....	4
2.5 Vår bedömning	4
3 Bostadsanpassningsbidrag	5
3.1 Lagstiftning.....	5
3.2 Organisation	5
3.3 Rutiner för ärendehantering	6
3.4 Omfattning.....	7
3.4.1 Kostnader	7
3.5 Vår bedömning	7

Sammanfattande bedömning

På uppdrag av de valda revisorerna i Vänersborgs kommun har Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers granskat hjälpmedelsverksamheten samt kommunens arbete med bostadsanpassning i enlighet med Lagen om bostadsanpassningsbidrag.

Enligt vår bedömning finns en ändamålsenlig organisation för hjälpmedelsverksamheten med de förutsättningar som finns i dagsläget. En gränsdragningsproblematik finns gentemot VGR när det gäller tydlighet i informationen till kommuninvånaren om vilken huvudman man skall vända sig till.

Vi bedömer också att verksamheten är ändamålsenlig utifrån de mål som gäller för verksamheten. Av de politiska inriktningmålen framgår bl a att ”den enskildes rätt att bo kvar i hemmet skall stärkas”. Enligt vår bedömning genomsyrar detta synsätt hjälpmedelsverksamheten.

Det finns riktlinjer som skall säkerställa en likartad ärendebedömning. Vi föreslår dock att rutinerna kring ärendehantering ytterligare kvalitetssäkras genom att rutiner för stickprovsmässig kontroll av ärendehantering införs inom enheten.

Av den information som lämnats till oss har också framgått att systemet med att förrådets personal skall hämta hjälpmedel som det inte längre finns behov av, inte alltid fungerar. Det råder också viss förvirring om till vilken huvudman hjälpmedlen skall återlämnas. Vi föreslår att rutinerna för återlämning av hjälpmedel och informationen till kommuninvånarna när det gäller detta, utvecklas ytterligare.

De vi intervjuat är anser att den organisation som finns för bostadsanpassning i dag fungerar bra och är ändamålsenlig. Ärendehantering upplevs som ändamålsenlig. Samarbetet mellan de två inblandade förvaltningarna i kommunen upplevs från båda förvaltningarna fungera mycket bra.

Vid ärendehantering följs inte i alla delar Boverkets föreskrifter för bostadsanpassningsbidrag, eftersom kommunen hjälper till med upphandling och kostnadsberäkning. Detta görs med stöd av Förvaltningslagen som anger att stöd och hjälp skall lämnas till den enskilde om behov finns. Att upphandla tjänster är en komplicerad process som inte är enkel för den enskilde att klara av. Vi bedömer att kommunens hantering är serviceinriktad och underlättar för den enskilde.

Vi bedömer att det finns en ändamålsenlig organisation för hantering av bostadsanpassningsärenden och att de rutiner som används är ändamålsenliga.

1 Inledning

På uppdrag av de valda revisorerna i Vänersborgs kommun har Komrev inom Öhrlings PricewaterhouseCoopers granskat hjälpmedelsverksamheten samt kommunens arbete med bostadsanpassning i enlighet med Lagen om bostadsanpassningsbidrag.

1.1 Syfte

Syftet med granskningen är att beskriva hantering av hjälpmedel till funktionshindrade. Granskningen skall också ge svar på vilka rutiner som finns för upphandling av hjälpmedel samt registrering av utlämnade hjälpmedel. Granskningen skall även beskriva omfattning och hantering av bostadsanpassningsbidrag.

Granskningen skall ge svar på revisionsfrågorna: Finns en ändamålsenlig organisation för hantering av hjälpmedel och bostadsanpassning? Är verksamheterna ändamålsenliga utifrån lagstiftning och gällande målformuleringar?

I revisorernas uppdrag enligt kommunallagen ingår inte myndighetsutövning mot enskild. Granskning av enskilda ärenden och deras handläggning har inte ingått i denna granskning.

1.2 Metod

Vi har intervjuat Kommunrehab enhetschef, två arbetsterapeuter samt två bostadsanpassningshandläggare. Vid en av träffarna deltog två av kommunens revisorer.

Vi har tagit del av relevant lagstiftning, målformuleringar och riktlinjer för hjälpmedelsverksamheten samt ärendestatistik för bostadsanpassningsbedömning mm.

2 Hjälpmedelsverksamheten

2.1 Riktlinjer och gränsdragning

Västra Götalandsregionen har tillsammans med VästKom skapat "Riktlinjer för förskrivning av personliga hjälpmedel" som Vänersborgs kommun följer. Av riktlinjerna framgår vad som definieras som hjälpmedel, hur kostnadsansvaret skall fördelas, rättigheter och ansvar för de olika parterna i processen, arbetsgången och dess beståndsdelar samt avgifter. En av Vänersborgs kommuns arbetsterapeuter har deltagit i arbetet med att ta fram riktlinjerna.

Det är endast personer som är inskrivna i hemsjukvården eller som bor i något av kommunens särskilda boenden som får hjälpmedel utskrivna av kommunens arbetsterapeuter eller sjukgymnaster. För övriga är det behandlande läkare, distriktsarbetsterapeut eller distriktssjukgymnast som gör bedömning om behov av hjälpmedel. Det händer ibland att personer ringer till fel huvudman, men då hänvisar alltid arbetsterapeuterna/sjukgymnasterna personen till rätt handläggare.

I de fall en person har ett hjälpmedel som är utskrivet av någon inom Västra Götalandsregionen (VGR) och sedan blir inskriven i kommunens hemsjukvård, så betalar kommunen hyra till VGR för hjälpmedlet. Ansvaret för kostnaden har därigenom övergått till kommunen.

Gränsdragningen mot bostadsanpassning är inte svår. Allt som är hjälpmedel finns förtecknat bland VästKoms riktlinjer. Om det inte finns med där är det fråga om en bostadsanpassning.

2.2 Organisation och omfattning

Hjälpmedelsförskrivning utförs av arbetsterapeuter och sjukgymnaster inom Kommunrehab. För närvarande arbetar 15 arbetsterapeuter och sjukgymnaster inom Kommunrehab. De har ansvar för olika geografiska områden inom kommunen. Dessutom är det 2 heltidstjänster och en halvtidstjänst på förrådet som lämnar ut hjälpmedel och även utför service på hjälpmedel.

Driftskostnaderna för hjälpmedelsverksamheten är ca 2 mnkr per år (utom personalkostnaden) och investeringskostnaden är ca 3 mnkr per

2.3 Upphandling

Vänersborg har som enda kommun inom regionen upphandlat sina hjälpmedel själva direkt av hjälpmedelsleverantörerna. Detta har de gjort sedan 1995. De har själva ansvarat för att formulera krav på säkerhet och kvalitet på produkterna och har genom åren skaffat en stor kunskap om upphandling av hjälpmedel. De har bl a haft krav på utbildning från leverantören inskrivna i avtalen. Leverantörerna tar också ansvar för att informera om nyheter inom området.

Fr o m i år så har man bestämt att i fortsättningen använda sig av VästKoms avtal och Hjälpmedelscentralen. Anledningen är främst att man tror att det i framtiden kommer att bli en gemensam huvudman för hjälpmedel, oavsett man är inskriven i hemsjukvården eller inte.

Den bedömning som görs från Kommunrehab:s sida är att det inte kommer att bli lägre kostnader för hjälpmedel med anledning av att man i fortsättningen använder VästKoms avtal, men däremot kommer man att spara in administrationskostnader eftersom man i fortsättningen inte behöver göra upphandlingarna själva.

2.4 Rutiner för ärendehantering och återlämnande av hjälpmedel

En av kommunens riktlinjer för ärendehantering är att hjälpmedel skall skrivas ut och levereras så fort som möjligt i de fall de är en förutsättning för att en person skall kunna komma hem igen efter en sjukhusvistelse eller vistelse på korttidsboende.

All personal inom vård och omsorg arbetar också med ett rehabiliterande synsätt, vilket innebär att ett hjälpmedel skall förskrivas först när alla andra möjligheter är uteslutna.

Inom de särskilda boendena finns en grundutrustning som skall minimera behovet av särskild bedömning av hjälpmedel i samband med att någon får en plats i ett särskilt boende.

Inom Kommunrehab finns en framarbetad prioriteringsordning för som hjälp vid ärendehantering. Högsta prioritet har alltid olika personers trygghet och säkerhet, därefter är det hjälpmedel vid palliativ vård som prioriteras.

Det finns riktlinjer och lathundar för ärendehantering. Arbetsterapeuter och sjukgymnaster diskuterar ofta olika ärenden i syfte att få en likartad bedömning. Däremot saknas i dagsläget en kvalitetskontroll som säkerställer att de riktlinjer som finns för ärendehantering följs av samtlig personal inom enheten.

En av arbetsterapeuterna har ansvar för att inventering av hjälpmedel görs. Personalen på förrådet ansvarar för att det finns tillräckligt med hjälpmedel och att förrådet fylls på vid behov. Personalen på förrådet har också till uppgift att hämta hjälpmedel som det inte längre finns behov hos den enskilde.

2.5 Vår bedömning

Enligt vår bedömning finns en ändamålsenlig organisation för hjälpmedelsverksamheten med de förutsättningar som finns i dagsläget. En gränsdragningsproblematik finns gentemot VGR när det gäller tydlighet i informationen till kommuninvånaren om vilken huvudman man skall vända sig till.

Vi bedömer också att verksamheten är ändamålsenlig utifrån de mål som gäller för verksamheten. Av de politiska inriktningsmålen framgår bl a att ”den enskildes rätt att bo kvar i hemmet skall stärkas”. Enligt vår bedömning genomsyrar detta synsätt hjälpmedelsverksamheten.

Det finns riktlinjer som skall säkerställa en likartad ärendebedömning. Vi föreslår dock att rutinerna kring ärendehantering ytterligare kvalitetssäkras genom att rutiner för stickprovsmässig kontroll av ärendehanteringens införs inom enheten.

Av den information som lämnats till oss har också framgått att systemet med att förrådets personal skall hämta hjälpmedel som det inte längre finns behov av, inte alltid fungerar. Det råder också viss förvirring om till vilken huvudman hjälpmedlen skall återlämnas. Vi föreslår att rutinerna för återlämning av hjälpmedel och informationen till kommuninvånarna när det gäller detta, utvecklas ytterligare.

3 Bostadsanpassningsbidrag

3.1 Lagstiftning

Bostadsanpassningsfrågor regleras i Lag om bostadsanpassningsbidrag (1992:1574). Boverket är tillsynsmyndighet och har gett ut en handbok om bostadsanpassning. Boverket har också utfärdat föreskrifter till lagen. Av föreskrifterna framgår bland annat att en arbetsterapeut, läkare eller annan sakkunnig skall intyga att de åtgärder bidrag söks för är nödvändiga med hänsyn till handikappet.

Syftet med lagen om bostadsanpassningsbidrag är att den som är funktionshindrad, med hjälp av ett ekonomiskt bidrag för anpassning av sin bostad, skall kunna leva ett självständigt liv i eget boende.

Bidraget skall täcka skäligen kostnader för anpassningen och göra det möjligt för den funktionshindrade att bo kvar i sin bostad. Kommunerna har hela ansvaret för bidraget, både bedömningsmässigt och ekonomiskt.

3.2 Organisation

Två förvaltningar i Vänerborgs kommun berörs av bostadsanpassningsärenden, socialförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Arbetsterapeuterna finns inom socialförvaltningen och bostadsanpassningshandläggaren finns på fastighetsenheten inom samhällsbyggnadsförvaltningen. Intyg om bostadsanpassning kan också skrivas av VGR:s arbetsterapeuter, synpedagoger m fl.

På fastighetsenheten har man en ny bostadsanpassningsbidragshandläggare (BAB-handläggare) sedan några månader tillbaka. Den tidigare BAB-handläggaren fungerar nu som mentor åt den nye handläggaren. Den tidigare BAB-handläggaren hade arbetat inom området i drygt 40 år och hade delegation på BAB-beslut oavsett kostnad. Den nye handläggaren har än så länge inte delegation på att fatta beslut inom området.

3.3 Rutiner för ärendehantering

Kommunen har arbetat fram ett skriftligt informationsblad som beskriver ärendehantering i samband med bostadsanpassningsbidrag. Den tidigare BAB-handläggaren hade regelbundna träffar med kommunens och VGR:s arbetsterapeuter där man diskuterade oidentifierade ärenden för att få en likartad bedömning i olika ärenden. Samarbetet med såväl kommunens som VGR:s arbetsterapeuter fungerar mycket bra, enligt BAB-handläggarna.

Av Boverkets föreskrifter framgår vilka delar som skall ingå i en ansökan om bostadsanpassningsbidrag. Om en enskild tar kontakt med BAB-handläggaren direkt hänvisas personen att först ta kontakt med socialförvaltningen eller VGR för att få ett intyg om behovet av bostadsanpassning.

Enligt föreskrifterna skall den enskilde själv ansvara för att ta in anbud på arbetet för bostadsanpassning och göra en kostnadsberäkning. I praktiken är detta ofta mycket svårt för den enskilde att genomföra. Oftast är det kommunen som anlitar en entreprenör som de använt tidigare och som de vet är kompetent att utföra arbetet med bostadsanpassningen. Om den enskilde vill så gör han/hon upphandlingen själv. Vid större arbeten, ex ombyggnad av kök, är det dock oftast kommunen som sköter upphandlingen.

Till ansökan skall också bifogas ett intyg från fastighetsägaren om att åtgärder får vidtas, i de fall sökanden inte är fastighetsägaren, och att fastighetsägaren inte ställer krav på att bostaden skall återställas i ursprungligt skick. Detta medgivande från fastighetsägaren är oftast den del i ärendet som tar längst tid. Socialförvaltningen och fastighetsenheten har samma uppfattning om att ärendet skall handläggas skyndsamt för att den enskilde så fort som möjligt skall kunna komma hem igen, men har ingen möjlighet att påverka i de fall som fastighetsägaren inte vill ge sitt medgivande eller dröjer med medgivandet.

Den tidigare BAB-handläggaren har arbetat fram riktlinjer för hantering av ärenden av olika typ. Den nye BAB-handläggaren anser att dessa riktlinjer är ändamålsenliga och använder sig av dessa i sin bedömning.

De bostadsanpassningar som görs är på den enskildes uppdrag. Det är fasta installationer som fortsättningsvis tillhör fastigheten. Kommunen kan dock ibland när det gäller viss bostadsanpassning be om att få dessa återlämnade när behovet inte längre finns. Detta kan ex.vis gälla duschkabiner, hissar och lyftar. Kommunen kan inte kräva att få dessa tillbaka, utan det är fastighetsägaren som bestämmer detta.

Bostadsanpassningar utförs inte fritidshus och sommarbostäder, utan endast i permanentbostäder.

BAB-handläggarna håller sig ájour med nyheter inom området genom att leverantörerna skickar information och genom att besöka mässor inom området.

3.4 Omfattning

Det finns ca 4 mnkr i kommunens budget för bostadsanpassningsärenden. Antalet ärenden ökar i omfattning, bl a på grund av att befolkningen blir allt äldre och att man bor kvar hemma i större utsträckning än tidigare.

3.4.1 Kostnader

Under 2008 registrerades 449 ärenden. 400 av dessa ärenden fick helt bifall och 6 fick delvis bifall. En person kan ha flera ärenden och antalet personer som under 2008 fick beslut om bostadsanpassning var 342.

Bostadsanpassningen kan variera mycket i kostnad beroende på anpassningens art. Borttagande av trösklar kostar ca 2 tkr. En dörröppnare kostar ca 15 tkr. Ett ombyggt kök kan kosta alltifrån ett tiotal tkr upp till några hundra tkr. Under 2008 var genomsnittskostnaden för en bostadsanpassning ca 10 tkr.

Under 2008 beviljades bostadsanpassningsbidrag för totalt 4,3 mnkr.

3.5 Vår bedömning

De vi intervjuat är anser att den organisation som finns för bostadsanpassning i dag fungerar bra och är ändamålsenlig. Ärendehanteringens upplevs som ändamålsenlig. Samarbetet mellan de två inblandade förvaltningarna i kommunen upplevs från båda förvaltningarna fungera mycket bra.

Vid ärendehanteringens följs inte i alla delar Boverkets föreskrifter för bostadsanpassningsbidrag, eftersom kommunen hjälper till med upphandling och kostnadsberäkning. Detta görs med stöd av Förvaltningslagen som anger att stöd och hjälp skall lämnas till den enskilde om behov finns. Att upphandla tjänster är en komplicerad

Öhrlings

PRICEWATERHOUSECOOPERS

process som inte är enkel för den enskilde att klara av. Vi bedömer att kommunens hantering är serviceinriktad och underlättar för den enskilde.

Vi bedömer att det finns en ändamålsenlig organisation för hantering av bostadsanpassningsärenden och att de rutiner som används är ändamålsenliga.